

גבולות היחידה: דברים פרק י"ח פסוקים א'-ח'

נושא היחידה: מתנות כהונה

כותב: נדב טחובר

הסבר כללי: במסגרת פרשת שופטים העוסקת במנהיגי ישראל, מתמקדת יחידה זו במתנות הכהונה. נזכיר את תפקידם ומעלתם של הכוהנים כעובדי ה' במקדש וכמורי התורה (ראב"ע), ואת הסיבות למתנות הניתנות להם על עבודה זו. את הפסוקים ביחידה זו נבאר לפי רש"י, אך בלא קריאתו בכל פסוק ופסוק.

נתמקד בפסוקים א'-ה' ביחס לכהן, ולא באפשרויות העבודה של הכהן המובאות בפסוקים ו'-ח'.

פתיחה:

נספר על רב קהילה שעסק רבות בענייני קהילתו, ולפרנסתו עשה עבודות בזויות, שהרוויח מהן בצמצום. ועד הקהילה אסף את אנשי הקהילה, והציע לתת לרב מתנה קבועה על פעילותו למען הקהילה. התפתח דיון בעניין, כי היו שטענו שהרב רק עושה את תפקידו ועל כן אין צורך לתת לו כלום.

נפתח דיון בכיתה: מה דעת התלמידים? האם ראוי לתת לו מתנה? מדוע?

תשובות אפשריות:

א. אין כבודו של רב להתעסק בעבודות בזויות, ועל כן יש להביא לו מתנות.

ב. מגיע לו שכר על עבודתו.

ג. צריך לאפשר לרב להתעסק בענייני הקהילה, בלא שיצטרך לדאוג לפרנסתו.

עיון בפסוקים:

נקרא את פסוקים א'-ח', ונבקש מהתלמידים לשים לב מה הכהן אינו מקבל ולציין דוגמאות לדברים שאותם הוא כן מקבל:

« **לא יהיה** לכהנים הלויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל אשי ה' ונחלתו יאכלון: » ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו ה' הוא נחלתו כאשר דבר לו:

« **וזה יהיה** משפט הכהנים מאת העם מאת זבחי הזבח אם שור אם שה ונתן לכהן הזרע והלחיים והקבה:

ה ראשית דגנך תירשך ויצהרך וראשית גז צאנך נתן לו:

ה כי בו בחר ה' א- להיך מכל שבטיך לעמד לשרת בשם ה' הוא ובניו כל הימים:

לאחר מכן, נרשום על הלוח, זו בצד זו, את תשובות התלמידים בלשון המקרא (לדוגמה: "מגיע לכהנים" בלשון התורה - "משפט הכהנים מאת העם").

נבאר אותן על פי רש"י בפרוש הפשט:

"משפט הכהנים מאת העם"		"לא יהיה לכהנים הלויים..."	
ההסבר על פי רש"י	הציטוט	ההסבר על פי רש"י	הציטוט
חלקי הבהמה שנשחטה, שניתנים לכהן.	"זרוע, לחיים וקיבה"	חלק בביזת המלחמה	"לא יהיה...חלק"
תרומה	"ראשית דגנך, תירשך ויצהרך"	נחלה בארץ	"לא יהיה... נחלה"
יש לתת לכהן מגיזות הצמר שאתה גוזז מהצאן בכל שנה.	"וראשית גז צאנך נתן לו"	נחלה בשאר מקומות	"ונחלה לא יהיה לו בקרב אחיו"

לאחר מכן, נבקש מהתלמידים לצטט מתוך הפסוק **מדוע** הכוהנים מקבלים את כל המתנות האלה ולא חלק בארץ.

תשובת הכתוב היא:

כִּי בּוֹ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שְׁבֻטֶיךָ

לְעַמְד לְשֵׁרֵת בְּשֵׁם ה'

הוא ובָּנָיו כָּל הַיָּמִים:

נבקש מהתלמידים להסביר: מהי ההנמקה על פי הכתוב? מדוע יש לתת לכוהנים מתנות? נציג בפני התלמידים שניים מבין המקורות הבאים, ונבקש מהם לציין מהי הסיבה לפי כל אחד מהמקורות:

א. ספר החינוך מצווה שצ"ה

לפי ששבת הלוי בחר ה' יתברך בתוך אחיו לעבודתו תמיד במקדש, על כן היה מחסדו עליהם לתת להם מחיתם דרך כבוד, כי כן יאות למשרתי המלך שתהיה ארוחתם מזומנת להם על ידי אחרים שיכינוה להם ולא יצטרכו הם ליגע בדבר זולתי בעבודת המלך היקרה.

ב. ספורנו דברים י"ח, ה'

כִּי בּוֹ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שְׁבֻטֶיךָ. וְרָאִי לָךְ לַתֵּת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה, כְּדִי שְׂיֻכַּל "לְעַמְד לְשֵׁרֵת".

ג. רש"י במדבר ג', ח':

ואת משמרת בני ישראל - שכולן היו זקוקין לצרכי המקדש, אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם, לפיכך לוקחים מהם המעשרות בשכרן, שנאמר (במד' י"ח, ל"א) כי שכר הוא לכם חלף עבודתכם.

תשובות אפשריות:

- א. מעלת הכוהנים והלוויים, שהם משרתי ה' וצריכים להיות עסוקים רק בדבר זה ולא בעבודות אחרות, ולכן הם מקבלים מתנות כהונה (ספר החינוך).
- ב. מתנות כהונה הן שכר להם על עבודתם ("כי שכר הוא לכם" – במדבר י"ח, ל"א).
- ג. ראוי לתת להם מתנות, כדי שיוכלו לשרת במקדש (ספורנו).

הצעות להמחשה:

סיפור

סיכום על הלוח

מסרים והפנמה:

- א. עלינו לכבד את מנהיגינו הרוחניים בשל מעלתם ובשל היותם משרתי ה'.
- ב. מעלת הכהנים והלויים היא שהם משרתי ה' וצריכים להיות עסוקים רק בדבר זה, ולכן הם מקבלים מתנות כהונה. מכאן ניתן ללמוד עלינו, שכשאנחנו עסוקים בעבודת ה', עלינו להיות מרוכזים רק בכך.
- ג. במתנות כהונה אנחנו שותפים לעבודת ה' – תרומה לבתי כנסת ולמוסדות תורה.

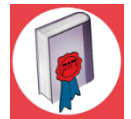
מבט שלם:

"כאשר הזכיר משפטי המלך שהוא השופט, הזכיר גם משפט הכהנים שהם מורי התורה.."
(ראב"ע)

"וכפי דרכי בכללות הסדר הזה...שאחר שזכר מדרגות המנהיגים בהנהגה האנושית רוצה לומר שופטי העיירות ובית הדין הגדול שבירושלים והמלך. בא לזכור גם כן ההנהגה הרוחנית..." (אברבנאל)

סיכום:

ביחידה זו למדנו על חלק ממתנות הכהונה, שניתנות לכהן שלא מקבל חלק בנחלה ובביזה. ציינו את הסיבות למתנות אלו, ולמדנו מכך שיש לכבד את המנהיגים הרוחניים של עם ישראל ולתת להם את האפשרות לעסוק במלאכת הקודש בה הם עוסקים. כמו כן, עלינו ללמוד שכשאנחנו עוסקים בתורה ובתפילה, עלינו להתרכז בכך, שהרי זו אחת ממטרות מתנות כהונה: לאפשר לכהן להיות עסוק בעבודתו בלבד.